ՄԵՂՈՒ

7 ՏԱՐԻ Թ. 93

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՇԱՔԱԹԱԹԱՆ

13 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1863

Ինչ որ խմբագրութեան և հնօրհնութեան կը վերաբերի պէտք է ուղղել առ ՀՐՈՒՆԱՑԱՄ Գ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ, Մատմոտա փաշայի տակը Սուլթան Համամիի վերի քով Ֆոթոկրաֆիի նամուքը։ — Անվճար նամակ կամ ծրար կը մերժուի։

Օրագիրը ամեն շաբաթու երեքշաբթի օրերը կը հրատարակուի։

Գինն տարեկան 120 ղուրուշ արծաթ. — վեցամսեայ 70. — եռամսեայ 40. — մէկ թիւը 4 ղուրուշ. դուրս հրկուած Օրագրոց համբու ծախքը ընդունողին վրայ է. — Նամուցման տողը 1 ղուրուշ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒԹԻՒՆՔ ԿԸՆԴՈՒՆՈՂԻՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ Օրագրոյս գրասենեակը, Մեծ—Կոր—Խանի վերի գուռը Թիւ 2։

ՋՄՒՒՈՒՆԻՒ Տեառ Ըռեաիքեան եղբայց վաճառատունը և Ծուղիկ Հանդէսին գրասենեակը։ ՏՐԱՊԻԶՈՆ՝ — խաչատուր աղա Էմմանեանի գրասենեակը—ԹՓԹԻՏԱՂ Յարութիւն աղա Կ. Ճամճեան։ ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ Պ. Մ. Ցակոբ աղա Նազարկեան։

ՆԿԱՐԱԳԻՐ ՄԻՍԻՕՆԱՐԱԿԱՆ

ԵՐԵՍՆԱՄԵԱՅ ԸՆԹԱՑԻՑ ԻՏԱՃԿԱՍՏԱՆ

ԵՒ

ՏՈՐԱԲԱՂՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

(Շարունակութիւն, տես Թիւ 221.)

Ուր որ գնացին, մեծամեծ ազմուկներ հանեցին, գրգռեցին եւ կռիւներու առիթ տուին, ու փառաւորութիւնները ընդունելին վերջը՝ քաղաքական զօրութեան դիմեցին... Եւ հարը՝ ճերմակ երեսով դարձան, գիրենք գրկող խաչապաններուն պէսպէս առջեւը պարծենցան փառաւոր յաղթութեանց մասին հոհաճայ լուրեր տալով... Միսիոնարը ալ ոչ երբեք զանցառութիւն կընէր այսպիսի շահախնդրական լուրերը շուտով Փօրտին գրելու։ Իրենց շրջագրկութիւնն ընող դպրոցատրացը այսպիսի անկարգ վարմանցը վրայ ինչ եւ իսկ գանգատ մը մտիկ չընին, որպէս զի կարգը իրենց չգայ. իրենք եւ իրենք անախալ պահեր, եւ իրենց ձեռնադրած մէկ քանի շրջագրկի երէցները՝ կարտինալներ եղած ըլլային։

Միսիոնարը անսահման իշխանութիւն բանեցուցին ոչ միայն եկեղեցիին վրայ, այլ եւ Հայ Բողոքականաց ամէն նեղբին գործերուն ալ ձեռք զարկին. Թէեւ բեռնուած անկախութիւն խոստացան. բայց ամէն վարպետ միջոց ի գործ գնելով մինչեւ վերջը ջանացին բոլորովին իրենց իշխանութեան տակ առնել զրկելով ըստ հարկին պետի գործածը մեծարանքն կերպով հրատարակել յամօթ եւ ինախատինս այն ազատ կրնայի տակ ծնող ազատ Քրիստոնէից։

Ատոնք որ եւ իցէ կէտի վրայ իրենցմէ տարբեր կարծիք ունեցողը՝ անհատապատութեան նիւթը կը դրծուին*, ինչպէս որ մեր մէջն ալ հինօրեայ հայադէմ գրասէր մը մինչեւ ցարդ բազմաթիւ անձինքներ՝ իր կարծիքին չըլլալնուն համար, անհատապատութեան նիւթով դրծած է, որ հաւատքիս հայհոյեց ըսելէն զատ տարբերութիւն չունի։ Ասիկա իրենց

* Անմիջապէս գաղտնի գարան կը լարեն այն խեղճ անձին ապրուստին ամէն դռները գոցելու... որպէս զի բարերար Աստուծոյն արեւը եւ անձրեւը իրենց կարծիքին չհզող անձին վրայ չգայ։

Ամերիկեան Միսիոնարներուն մէկը՝ կայր գիտցայն իր կարծիքին չհետեւողները իրրեւ խարդախ, անհաւատ, եւայլն կը բամբասէ, ու վերջը ընդդէմ առաքելական բանի (Ա. Կորնթ. ե. 9-11։ Բ. Կորն. Զ. 1-15) անոնց հետ Տէրոջը սեղանը կը նստի, հաղորդութիւն կընէ. որով մէկ տարի կատարեալ սա եղբայրացութիւնը յաւարտ բերելու թէ նոյն Միսիոնարը՝ կամ Տէրոջը հաղորդութիւնը բանի տեղ չդներ եւ կամ իր երած մեղաւորութիւնը ինքն ալ չհաւատար...

ձեռքին մէջ պատրաստ եւ երեւելի դրամագլուխ մըն է : Ա.յոպհի վարմունքը մը Սպանիոյ հատատաքննութեան առեւտրին ըրածէն ինչ տարբերութիւն ունի . . . Ա.յո՛, կոյ մէկ մեծ տարբերութիւն մը աս երկու կարգի անձանց մէջ : Լոյոլայի գործատուները՝ բուն իսկ ինքնիք պրկող Ընկերութեան հաբպաս կամքը կը կատարեն . . . իսկ ասոնք անտարակոյս ենք որ , իրենց Ընկերութենէն ոչ երբէք այսպիսի հրահանգութիւն մը առած են . վասն որոյ ասոնք անոնցմէ աւելի գառատպարտեցի վիճակի մը մէջ են . . . : Մնանաւանգ որ՝ Ա.մերիկայի պէս բարեհոչակ եւ ազատ երկրի մը մէջ ծնած , եւ երկար ատեն ուսումնական ու քրիստոնէական հրահանգութիւններ առած ըլլալնէն ոչ երբէք ներելի կրնայ համարուիլ այնպիսի եսկ բելի վարմունք մը , որ գլխովին խղճի , ազատութեան եւ բանականութեան դէմ է : Բոլոր աշխարհին ուշադրութիւնը դրաւող բարեհոչակ երկրի մը մէջ ծնած ու հրահանգուած , եւ միանգամայն իբրեւ աւետարանի քարոզիչներ Տաճկաստան բարեկարգելու եկող Էրնոռնեայ անձանց վրայ այսպիսի վատ ու սըղայական եւ միանգամայն բռնատրական վարմունք մը տեսնուիլ . արդարեւ զարմանալի եւ ցաւալի է :

Ա.զատ կարծեաց վրայ բռնացող քրիստոնեայ քարոզիչներէն մէկը՝ խարտեաշ պեխերով . բարձր հասակաւ , լայն ուսերով եւ կամրջի ու ճաղատ ճակատով՝ նիհար եւ վախտանձ մըն է . իր գէնքը , եւ իր տարօրինակ պըլխուն գլխուն՝ արդարեւ երեւելի Ֆրենոլոժիայի մը մանաւանդ հետաքրքրութեանը արժանի է : Ձինքը տեսնողը իսկ եւ իսկ կասկածել տրամադրեան մը եւ փիլիսոփայ մը կը կարծէ . եւ իրօք ալ այնպէս է : Ա.ս անձը Թէ եւ նոյն ազատ երկրին տարրներովը սնած , եւ գրեթէ իր բոլոր կեանքը (40) գարուներու եւ համալսարանները մէջ վատնած է , բայց մեծ զարմանք է որ այնչափ երկար տեսնն ուսման ընդարձակ ասպարէզի մէջ զբօսնելէն վերջ՝ գէթ ինքզինքը ճանչնար , ամեն տեսնն իր միտքը իրեն չհրնար օգնել , յամառ բնութիւն մը ունի , եւ առաւել իր կիրքերուն գերին է՝ քան Թէ իր խելքին տէրը : Ա.սիկա տկարամիտ անձանց տկար ու տղայական դատումները հետեւելով անխիղճ կերպով ճշմարտութեան , մարդկայնութեան եւ բանականութեան դէմ կը գործէ . և զօրաւոր նախապաշարումէ մը բռնուած՝ այն ատելութեան բռնատրական միջոցները կը բանեցնէ , որ ամբողջ թեան անփրկութեան դատաստան՝ է և ինքն դատապարտի մինչև յատակը կը գայ . . . :

Ա.մերիկեան քարոզիչը՝ ներելով ազատութիւն և անկախութիւն կը խոստանան , եւ գործով անոր հակառակը ընելը խղճի չեն ըներ . . . : Ա.սոնք՝ իրենց դէմ խիստ կամքը յուսալ տանելու համար՝ մէկ բանի չզբօսնելի և վատ գործատուներ ունեցած են** , որոնց խարդախ խօսքերուն ականջ դնելով՝ քանի անգամ ափ ի բերան մնացած են , բայց դեռ անոնց տկար և անխորհուրդ ձախերուն հետեւելէն չդադրեցան . . . : Ա.ս անձինքը խիստ շատ կը խրատեն իրենց պահպանութենէն . քանզի իրենց պահպանութիւնը ճանչնալ չեն սիրեր . . . :

Գ . Քրիստոնէութի՞ւն է , կամ աւետարանի՞ գործ է մի և նոյն բանին համար տարբեր տեսնն տարբեր անձանց տարբեր պատասխաններ տալ . քրիստոնէութի՞ւն է բանական էակ մը խաբել՝ իրենց վերաբերեալ գործի մը համար , մենք չենք խառնուիր ընելով . . . քրիստոնէութի՞ւն է պատերազմի տեսնն սպառ շահելու համար իրենց գործէն

---

* Ա.ս անձին մինչեւ ցարդ ըրած բարեմիտ վատ ու անվայել գործերուն վրայով խոհեմութիւն կը սեպենք առ այժմ լռութիւն պահել . յուսալով որ՝ օր մը Թերեւս ինքզինք ճանչնալով՝ պէտքի կուգայ , եւ իր ունեցած առաքելութիւնը մարգասիրական կերպով ի գործ կը դնէ ոչ ի վնաս , այլ յօգուտ մարդկային սեռին , ապա Թէ ոչ՝ պատրաստ ենք ժամանակին մի քան մի ոսկէ գանձեր ի լոյս աշխարհի հրատարակել :

** Որոնցմէ մէկը միջակ հասակաւ , հասարակ ու ցցուեալ ընդարմներով կորաքիթ անձ մըն է . անշուշտ դինքը տեսնողը՝ իր կռնգմատած վոքրագիր ճակատէն պիտի գուշակէ որ Հիւսիսային Ա.մերիկայի սառնաշունչ հովերէն ուղեղին պարիկը վնասուած է . մտքի ցնորում ունի եւ դատումը խիստ կարճ է . . . խեղճ անձը ինքզինքը պարզամտաբար ամբողջ իրրեւ նեստոն կը հրատարակէ , եւ կուզի հասարակութեան այնպէս կրցուցնել : Ա.ս անձը՝ « Ցուրտ չքաղաքելուն համար ամէն բան սուր կը տեսնէ » . եւ ամէն բանի մէջ իրեն առաջնորդ բռնած է կարծիքն ու կատարը : Իրիկուընկ երեսակայութեան կաղամբը կարծեաց կաղին հետ մէկ տեղ իր սառուցեալ գլխուն բրգուղին մէջ կը կոխէ , հետեւեալ առտուն գոյնը փոխած եւ իրականացած կարծելով՝ կսկսի ծառչէ ծախել . Միսիօնարք աս Թուրքին . . . ախորժելով կուտեն . . . սրովհետեւ իրենց ճաշակին շատ համապատասխան է :

եկեղեցը քրիստոնեայ չճանչնալ, և զանոնք հրապարակաւ իբրեւ աշխարհական անձինք քարոզելով՝ իրենց քովը մնացողները խաբել ու չքաղաքացի երկան, իրենց ծանր բեռը թե թեւցանելու համար քիչ մը առակ չահին։ Ս. առքեալն զգծ է անհիմն խօսքերով ամբողջ եկեղեցի մը պատրել։ Ազատ քաղաքացին և համ մարդկութեան ուղիղ սահմանին մէջ ապրող մարդոց գործ է կարծեայ վրաց սիրել. իշխանութեան վեայ բռնանալ, յանիրաւի վատաբանել զրպարտել և իր սուրը խըղճին ու ազատ կարծիքին հետևող մէկու մը դէմ ու ջուրը կտրելու ճգնել։ Ս. հատրատնական քարոզիչի գործ է՝ գործ և առակ եւ ազատ առնը, իրենց կնճռատութեան չընդունելու համար ըսել՝ Ձէ՝ շատ կը ցաւինք որ ընկերութիւնը աղքատ է, գործ չկայ. որպես թե գործ ըլլայ նէ, պիտի տան, ցոյց տալ, որով նոյն խեղճ անձինքը մտոտի յոյսերով կը խաբվին ու կըսպասեն։ Քրիստոնէութիւն է կնճռատութիւնը պղծել, Յիսուսական խօսքերու հետևող. առանց քննութեան անմիջ էակ մը զատապարտել, կարծիքը իբրև իրաշափութեան տարածել... Խաղաղութեան դեսպանաց գործ է ժողովուրդը պառակտել, հակառակութեան ոգով երկել այսօր մէկ կողմը, և վաղը միւս կողմը պաշտպանել, ընդհանրացող և բռնատրական միջոցներով ժողովրդեան մը օրհնը բռնաբարել և ընդդիմ համոզման սպառնալիքով ստորագրութիւն ժողվել, և այսօրուան մերժածը առտուն կանուխ երկել պահանջել, ձէ, ձէ, ձէ։ Ո՛չ, ոչ, այսպիսի վատ գործերը ոչ երբեք կրնանք քրիստոնեի գործ համարել*։

Պատմութեանս թեղը չերկարելու համար՝ ուրիշ անթիւ իրողութիւններ ետ այժմ զանց կառնենք, յուսալով որ՝ այսչափ բաւական պիտի ըլլայ իրենց վարմանց իսկական պատկերը ցոյց տալու... Քանի որ ատ երկիրը աւերատան քարոզելու եկող քրիստոնեայ քարոզչաց այսպիսի անքրիստոնէական վարմանցը տեղեակ եղած ենք, բնականաբար կը պարտաւորինք սա հետևեալ երկայնաբան եզրակացութեանը գալու՝ թէ Ա. Մերիկեան Միաձոյլը՝ կամ իրենց քարոզածին իրենք չեն հաւատար, և կամ այնչափ խանգարեալ անձինք են, որ կարող չեն իրենց քարոզածը ի գործ դնել, եթէ չեն հաւատար, ինչո՞ւ կը քարոզեն. իսկ եթէ կը հաւատան, ինչո՞ւ ըստ այմ չեն վարվիր։

Մենք անկեղծաբար կը խոստանինք ցրեցնք որ պարզապես Ա. ատատրանին նային, և կը խնդրենք մեր Տէր Աստուածմէն, որ անոնց շնորհք և խոհատութիւն տայ ըստ Աւետարանի Յիսուսի Քրիստոսի ծառայելու՝ ոչ թէ աչքի երևցածներով, այլ սրտով եւ անկեղծութեամբ...

Հայկական տանը վիճակը և Ա. Մերիկեան քարոզչաց ընթացքը՝ այն է բարեկարգչին և բարեկարգելին վիճակները համառօտակի քննելնէս վերջը՝ տեսանենք թէ Հայերը ինչ մի ջոգով որսացուելան։

Շարունակելի

Ա. · Պ · Ս. ·

Ի վերատիտ կամուղիկոս Տ. Տ. Մատթէոս ամենայն Հայոց։

Պատճէն դրութեան որ առ Գաբրիել վարդապետն Ա. Յիսուսովբէ։

Խորհրդաբար եւ ցաւօք սրտի վերծացայ դրել առ ձեզ եւ յիշեցուցանել պարտչական խրատս երջանիկ առաքելոյն Յակոբայ՝ եթէ «Որ գիտիցէ զբարին եւ ոչ առնիցէ մեզք են նմա. (Յակ. Դ. 17)։ Զճշմարիտ վարդապետութիւնն ի Սարդաե հնարհալոյ ի վերոյ սոյն հոգեբուխ բանիս՝ կարէք ընթեռնուլ եւ ի միտ առնուլ. զի պիտոյ է զկարեւորագոյնս հոգեւորական պաշտօնի մերում զբարի բարւոյ աստուածապարգեւս տաղանդս ծրարեալ թագուցանել եւ ձեռնամուխ լինել ի մատացածին գործս կամ հնարել զնորահաճոյ բանս։ Սոյնպիսի է հնարեալն ի ձէնջ այն ըստրան յորում աղղարարութեամբ ձեր հրաւիրին աղղայինք մեր արք եւ կանայք։

Սակայն գիտեմք, զի ընթերցեալ էք զայն հեղինակութիւն գաղղիերէնն անուանեալ Խորհուրդք Լուտերի, Կալւինի եւ Զվինգլիանոսի, թարգմանեալ յԱնդրբեաս վարժապետէ ի հայ բառարան զոր ի գրատան ազգային ուսումնարանի Զմիւռնիոյ տեսեալ իսկ եմ ի ընձեռն իմ անպատուր։ Վկայէ այս հեղինակութիւն թէ Լուտեր հնարեալ յա-

---

* Ինչպէս որ ուրիշ դէպքերու մէջ, նոյնպէս ալ սոյն վատ դէպքերուն դործիք եղող Հայադէմ վատակներ պակաս չեղան, որք իրենց առնակցացը իրաւունքն ու անդորրութիւնը իրենց անձնական շահախնդրութեանը համար օտարաց վաճառեցին։

բան՝ յորում խոստանայր տալ բացատրութիւն հին եւ նոր կտակարանաց՝ բայց ունէր նկատին խաղաղութիւն մտաց, որով որպէս զմիտս հրաւիրեցին ի վերանորոգութիւն եւ կեղեցւոյ, որ է բողոքականութիւն։ Սոյն պէս Կալվին եւ Ջվինգլիոս հնարեցին ըմբռնարան կամ ժողովարան։

Արդ սկսեմք եմ, ոգւով ունելին հնարել եւ ուսուցանել ղվերանորոգութիւն եկեղեցւոյ իւրեանց։ Ուստի զԱստուածաշունչ առ ի դիւրս հին եւ նոր կտակարանաց ներքին խոր դատանաց իւրեանց դիմակ ունէին։ Բայց մեք չեմք կարօտ լարանի, խմբարանի կամ ժողովարանի. վասն զի չունիմք դասնի խարդախական դիտողութիւն ինչ։

Այլ ընդ է մեզ պիտոյ հնարել լարան. եւ զկեղծիութիւն Լուտերի եւ հետեւողաց նորին ի վերայ մեր բերել. որովհետեւ չնորհիւ Յիսուսի Փրկչին մերոյ ունիմք յամենայն տեղիս զաստուածային առ ի ուսանիլ յորս խոսէն բազմութեամբ դիմին բարեպաշտ եւ ջերմեռանդն ժողովուրդք մեր. եւ անդադար չնորհիւ Սուրբ Հոգւոյն Աստուծոյ կարող եմք որչափս մերովսանիկ բացատրել զմիտս Սուրբ գրոց։ Խորհրդական եւ բարոյական ուղիղ վարդապետութեամբ, որպէս առնէր եւ ուսուցանէր ճշմարիտ վարդապետն մեր Յիսուս Քրիստոս ի տաճարին եւ ի մէջ բազմութեանց ժողովրդոց ոչ ի գաղտնի, այլ յատկացեալ տեղիս որպէս գրին Սրբազան Աւետարանիքն ։ (Մատ. իշ. 55։ Մարկ. ա. 21 ՚ի՛. 35։ Ղուկ. ՚ի՛թ. 47. իա. 39։ Յովհ. ե. 28. ը. 20)։

Սոյնպէս եւ սրբազան առաքեալքն ըստ օրինակի երկնաւոր ճշմարիտ վարդապետին իւրեանց՝ քարոզէին եւ ուսուցանէին զաւետարանական ճշմարիտ վարդապետութիւնն. ոչ յատուածին վայրի, այլ համարձակ ի տաճարին ի ժողովս հաւատացելոց ըստ քաղաքաց քաղաքաց ժողովրդոց (Գործ. ե. 22. իե. 24. ա. Տիմ. գ. 17)։

Յորպէս այսորիկ սուրբ Յովհան ասկետեան ի վիշտասանեներորդ ճառի ի բնութեան երկնի առաքելոյն Պօղոսի. «զի եթէ աւետարանեմ ոչ ինչ են ինձ պարծանք, զանզի հարկ ի վերայ կայ. բայց վայ է ինձ եթէ ոչ աւետարանեմ»։ (ա. Տիմ. թ. 16)։

Գրէ պարձուցեալ զբանն իւր առ ժողովուրդն յասելն՝ «Չնորհիւ սուրբ Հոգւոյն Աստուծոյ ոչ երբեք դանգաղեցայ եւ զլացայ քարոզել զբանն կենաց Աւետարանին ճըշմարտութեան ի սուրբ ժողովն եկեղեցւոյն Քրիստոսի որ է ասէղի սրբութեան եւ տաճար Աստուծոյ։

Այլ ընդ է պիտոյ է քեզ՝ եւ ուստի՞ սահել եւ թմրոտել դարուհետ ճանապարհն եւ զուղիղ պողոտայն՝ ընթանալ յառաջարկն. ընդունայն վաստակ եւ յոչինչ չահ բան հաղոյ։ Այլ զինչ հարկ ի վերոյ մեր կայ բան հոգեւորական պաշտօնի մերում բարւոք ընթանալ մինչեւ բան զրպարտան առաքելոյն Պօղոսի համարձակութեամբ ասել. «զբանն կենաց ունել յանձինս ի պարծանս ինձ յաւուրն Քրիստոսի. զի ոչ ընդունայն ինչ ընթացայ եւ ոչ ընդունայն վաստակեցի» Փիլիպ. բ. 12։

Զայս եւս հարկ եղեւ ինձ ազդ առնել ձեզ եւ զդատ չայտ առնել. զի մի դուցէ արտաուղութեամբ այսոցիկ զրպարտ պիտասուքիւն զրպարտհարուածեալն ձեր զանուն։ Մեք ուշի ուշով ընթերցեալ զառաջինն զաւետիսն եւ դէպրերդ դասս լարանի ձերոյ. 1860 զերբորդ դասս 1861 գոհ ի նոսա բան հակառակ առքն դրոց աւանդութեան եւ վարդապետութեան առքն հակց, զորս կամեցայ բացատրել մի ըստ միոջէ որպէս զի ի գալ ժամանակին ձեր առաջ յայտնել ձեզ զայնս ապացուցիս. եւ եթէ կամք իցեն ձեր բերջիք զնոյնս եւ առաքին ի քննութիւն, որպէս զբարին բարի ժողովել ի մի եւ զխոտանն ի բաց ընկենուլ։

Ա՛ռ այժմ վարդ ի չառէ դրեցաք առ ձեզ յառաջ զի ողջմիտ կամք ընկալցիք զայս մեր դրութիւն զդուշացիք ըստ ամենայնի։

Ողջ լեր աստուածահաճոյ կենդանութեամբ։

Յիսկական բնագրէն արարեալ է էսկական չեմաձ Նարէն Վենիամինեան։

3 սեպտեմ. 1861 ի սուրբ Էջմիածին։

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՑՆ ՀԱՅՈՑ ՎՃՏԱԼԻ ՄԱՏԹԻՈՍ

Ս. Ջ. Գ.

Այս անգամ Պահոց մէջ հրատարակուած Քաղաքական ժողովոյ առանձնապրութեան նկատմամբ Արդոյ բարեկամի մի ձեռօք վերհանձնաբար դրուած նամակ մի եկած է. բայց այս անգամ տեղ չունենալուն համար յաջորդ թիւերին թողուցած ենք։

Մեր արդոյ բաժանորդաց իմաց կուտանք որ՝ անցեալ չաբթու անձնական տարաբութեան պատճառաւ արդելուեցանք մեր թիւերը հրատարակելու, կը յուսանք որ մեղի նեղսիրտ պիտի ըլլան։

ՀԱՅԿԱԶԳԱՅԻՆ ՏՊԱՐԱՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ ԻՄԱՄ— ԱԼԻ ԽԱՆ